

SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. Fakss: 67830770. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS

PAR LIETAS IEROSINĀŠANU

Rīgā

2024. gada 26. martā

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Aldis Laviņš, tiesneši Artūrs Kučs un Anita Rodiņa,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto SIA "Finanza" (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 31/2024),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu:

1.1. atzīt Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 4.¹ panta pirmo daļu (turpmāk – apstrīdētā norma), ciktāl tā paredz uzņēmumu ienākuma nodokļa piemaksas veikšanas pienākumu patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzējiem, kuri aizdevumus izsniedz ar fiksētu likmi, par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1. pantam, 91. panta pirmajam teikumam un 105. panta pirmajam un trešajam teikumam, un attiecībā uz Pieteikuma iesniedzēju par spēkā neesošu no tās pieņemšanas brīža;

1.2. pieaicināt lietā sniegt viedokli biedrību "Fintech Latvija Asociācija", Patērētāju tiesību aizsardzības centru un biedrību "Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera".

2. Apstrīdētā norma noteic, ka neatkarīgi no Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 4. panta otrās daļas 1. punkta noteikumiem kredītiestādes vai patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēji, kuri ir Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 2. panta pirmās daļas 1. punkta “a” apakšpunktā minētie iekšzemes uzņēmumi un 2. panta pirmās daļas 2. punktā minētās pastāvīgās pārstāvniecības, taksācijas gadā veic nodokļa piemaksu.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei. Pieteikuma iesniedzēja apstrīd likuma normas satversmību, tādēļ pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja sniedz patērētāju kreditēšanas pakalpojumus ar fiksētu aizdevuma procentu likmi un ir uzņēmuma ienākuma nodokļa maksātāja. Apstrīdētā norma noteic Pieteikuma iesniedzējai pienākumu veikt uzņēmumu ienākuma nodokļa piemaksu. Šādu piemaksu likumdevējs esot noteicis saistībā ar kredītiestāžu paaugstināto peļņu pēc Eiropas

Centrālās Bankas lēmumiem celt *euro* naudas tirgus etalona likmi (EURIBOR). Tomēr Pieteikuma iesniedzējas piemērotā fiksētā aizdevuma likme neietverot etalona likmi (EURIBOR). Tādēļ likumdevējs pretēji Satversmes 91. panta pirmajam teikumam ar apstrīdēto normu esot pieļāvis vienādu attieksmi pret atšķirīgos apstākļos esošām personu grupām – kredītiestādēm, kuras izsniedz aizdevumus ar mainīgajām un fiksētajām aizdevuma procentu likmēm un patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzējiem, kas nozīmīgi lielākajā daļā gadījumu sniedz aizdevumus tikai ar fiksēto procentu likmi. Tāpat apstrīdētajā normā noteiktais pienākums veikt uzņēmumu ienākuma nodokļa piemaksu pārkāpjot Satversmes 1. pantā ietverto tiesiskās palāvības aizsardzību un radot Pieteikuma iesniedzējai Satversmes 105. panta pirmajā un trešajā teikumā ietverto tiesību uz īpašumu aizskārumu.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot arī citas konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

6. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu pieteikumu var iesniegt tikai tad, ja ir izmantotas visas iespējas aizstāvēt aizskartās tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī tādu nav.

Apstrīdētā norma ir imperatīva un formulēta nepārprotami, Pieteikuma iesniedzēja atrodas šīs normas tvērumam tipiskā situācijā. Tādējādi Pieteikuma iesniedzējai nav efektīvu iespēju aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturrtās daļas otrais teikums nosaka, ja nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no 2024. gada 1. janvāra, kad stājās spēkā apstrīdētā norma. Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2024. gada 6. martā. Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtās daļas otrajā teikumā noteiktajām prasībām.

7. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu pieteikumā ir jānorāda juridiskais pamatojums. Par juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē atzīstama juridiskā argumentācija, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība katrai pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētās normas neatbilst Satversmes 1. pantā ietvertajam tiesiskās paļāvības aizsardzības principam.

Satversmes tiesa ir norādījusi, ka atbilstoši tiesiskās paļāvības aizsardzības principam valsts iestādēm savā darbībā jābūt konsekventām attiecībā uz to izdotajiem normatīvajiem aktiem un jāievēro tiesiskā paļāvība, kas personām varētu rasties saskaņā ar konkrētu tiesību normu. Savukārt indivīds atbilstoši šim principam var paļauties uz likumīgi izdotas tiesību normas pastāvību un nemainīgumu. Viņš droši var plānot savu nākotni saistībā ar tiesībām, ko šī norma piešķirusi. Tomēr tiesiskās paļāvības aizsardzības princips neizslēdz iespēju grozīt pastāvošo tiesisko regulējumu. Pretēja pieeja novestu pie valsts nespējas reaģēt uz mainīgajiem dzīves apstākļiem. Vienlaikus, grozot tiesisko regulējumu, ir jāņem vērā tās tiesības, uz kuru saglabāšanu vai īstenošanu personai var būt izveidojusies likumīga, pamatota un saprātīga paļāvība (*sk. Satversmes tiesas 2013. gada 12. jūnija sprieduma lietā Nr. 2012-21-01 10.1. punktu*). Lai izvērtētu, vai tiesību akts, kas noteicis atkāpšanos no personai piešķirtām tiesībām, atbilst tiesiskās paļāvības aizsardzības principam, jānoskaidro: 1) vai personai ir radusies tiesiskā paļāvība uz konkrētu tiesību saglabāšanu vai īstenošanu un 2) vai ir ievērots saprātīgs līdzsvars starp personas tiesiskās paļāvības aizsardzību un sabiedrības interešu nodrošināšanu (*sk. turpat*). Savukārt, lai noskaidrotu, vai personai bija radusies tiesiskā paļāvība uz konkrētu tiesību saglabāšanu vai īstenošanu, Satversmes tiesai jāizvērtē, vai personas paļaušanās uz tiesību normu ir likumīga, pamatota un saprātīga un vai tiesiskais regulējums pēc savas būtības ir pietiekami noteikts un nemainīgs, lai tam varētu uzticēties (*sk. piemēram, Satversmes tiesas*

2021. gada 5. marta sprieduma lietā Nr. 2020-30-01 12. punktu un 2021. gada 3. decembra sprieduma lietā Nr. 2021-12-03 7.2. punktu).

Pieteikuma iesniedzēja tiesiskās paļāvības aizsardzības principa pārkāpumu pamato ar apstākli, ka apstrīdētā norma esot pieņemta bez pietiekama izvērtējuma, pieļaujot tiesiskās vienlīdzības principa un citu vispārējo tiesību principu pārkāpumus. Tomēr pieteikumā nav juridiskā pamatojuma tam, vai Pieteikuma iesniedzējai ir radusies tiesiskā paļāvība uz konkrētu tiesību saglabāšanu vai īstenošanu, kā arī vai ir ievērots saprātīgs līdzsvars starp personas tiesiskās paļāvības aizsardzību un sabiedrības interešu nodrošināšanu. Pieteikumā nav pamatots, kādā veidā tas, ka ir aizskartas Pieteikuma iesniedzējai Satversmes 91. panta pirmajā teikumā un 105. panta pirmajā un trešajā teikumā ietvertās pamattiesības, pats par sevi pārkāpj tiesiskās paļāvības aizsardzības principu.

Līdz ar to pieteikums daļā par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 1. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktā noteiktajām prasībām.

8. Pieteikumā ir izklāstīti lietas faktiskie apstākļi un sniegts juridiskais pamatojums par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 105. panta pirmajam un trešajam teikumam. Pieteikumam ir pievienoti dokumenti, kas nepieciešami lietas apstākļu noskaidrošanai. Tas šajā prasījuma daļā atbilst arī pārējām Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktajām prasībām.

9. Pieteikuma iesniedzēja ir izteikusi arī šā lēmuma 1.2. punktā norādīto lūgumu par konkrētu pieaicināto personu noteikšanu lietā.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 22. panta pirmo daļu pēc lietas ierosināšanas Satversmes tiesas priekšsēdētājs uzdod vienam no tiesnešiem to sagatavot izskatīšanai. Šā panta otrās daļas 2. punkts noteic, ka tiesnesis, sagatavojot lietu izskatīšanai, ja nepieciešams, nosaka pieaicinātās personas un pieprasa, lai tās izsaka savu viedokli.

Līdz ar to šā lēmuma 1.2. punktā norādītais lūgums nav Satversmes tiesas kolēģijas kompetencē, tāpēc tas ir atstājams bez izskatīšanas.

Nemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. pantu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

1. Ierosināt Satversmes tiesā lietu “Par Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 4.¹ panta pirmās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 105. panta pirmajam un trešajam teikumam” pēc SIA “Finanza” pieteikuma (pieteikums Nr. 31/2024).

2. Uzaicināt institūciju, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Saeimu – līdz **2024. gada 27. maijam** iesniegt Satversmes tiesai atbildes rakstu ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu.

3. Atteikties ierosināt lietu par Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 4.¹ panta pirmās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam.

4. Atstāt bez izskatīšanas šā lēmuma 1.2. apakšpunktā norādīto lūgumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

Aldis Laviņš